

Nagy-Budapest 30 éves

Fővárossá lett falvak

Harmincadik születésnapját ünnepelte január 1-én Nagy-Budapest. Akkor csatoltak ugyanis a fővároshoz hét környező várost és tizenhat községet. Az 1949-es decemberi országgyűlés Budafokot, Csepelt, Kispestet, Pestszenterzsébetet, Pestszentlőrincet, Rákospalotát és Újpestet — megyei városokat —, Albertfalvát, Békásmegyert, Budatétényt, Pesthidegkutat, Pestszentimrét., Pestújhelyet, Rákoscsabát, Rákospalotát, Rákosszentmihályt, Rákoshegyet, Rákoskeresztúrt, Sashalmot és Soroksárt a fővárossal egyesítette.

Messziről indultunk

Csendben, minden fel-tűnés nélkül múlt el ez a születésnap, pedig a jubileum jó alkalom arra, hogy egy kis számvetést készítsünk. Budapest területe két és félszeresére, a kerületek száma huszoneggyezretre gyarapodott. A peremkerületek hátrányos helyzetének felszámolása megkezdődött. Messziről indultunk, sok volt a behoznivaló.

Az elmúlt másfél évtizedben, a megszűnt lakásokat is figyelembe véve, *csaknem 170 ezerrel nőtt a fővárosi lakások száma.* A lakásépítés súlypontja 1970-től fokozatosan áttevődött a külső kerületekre: megkezdődött az óbudai, az újpalotai lakótelep építésével és folytatódott Békásmegyeren, Csepelen, Pesterzsébeten, Kispesten és a többi külső negyedben. Míg korábban mindenki a Belváros felé igyekezett, az elmúlt években ez a tendencia megfordult. *A leggyorsabban a XV. kerület lakossága növekedett; másfél évtized alatt megkétszereződött.* Ezt követte a III. és a XI. kerület, ahol a lakosság száma mintegy ötven százalékkal nőtt, de a fővárosi átlagot meghaladta a X., a XVI., a XVII., a XVIII., a XXI. és a XXII. kerület népességnövekedésének üteme is. *Ugyanakkor nyolc kerületben csökkent a lakónépesség.*

A nagyarányú lakásépítés hatására minden városrészben javult a helyzet, csökkent a zsű-

foltság, növekedett a korszerű, komfortos lakások aránya, de a fejlődés a külső kerületekben a legnagyobb. Gondoljunk csak Óbudára, ahol a földszintes utcákat tízemeletes házsorok váltották fel, kétszer annyi otthon van most a III. kerületben, mint volt, nagyobbak, jobban felszereltek. Ilyen változást akar elérni a tanács Csepelen, Kőbányán, Erzsébeten, Újpesten, Budafokon és mást is. Am az erőfeszítések ellenére, például a XXI. kerület még ma is a rosszul ellátottak közé számít, holott a száz szobára jutó lakosok száma például 1970—76 között itt csökkent a legnagyobb mértékben, 235 főről 203-ra. Hol van már a *Mária Valéria-telep?* A *Tripoliszt is felszántották a bulldózerek.* Folyik az újpesti rekonstrukció, megújul Kispest, épül a városközpont Kőbányán, nagyarányú építkezések kezdődnek Csepelen is. Sokat fejlődött a közmű, az úthálózat is.

Expressz tempó

Az ivóvízellátásban a legszembetűnőbb a változás a XV. kerületben, ahol 1960-ban a lakások 24 százalékában volt vezetékes ivóvíz, ma már ez az arány megközelíti a 80 százalékot. Az elmúlt esztendőben érezhetően javult a közlekedés Budapest külső és belső negyedei között. *Rövidült az utazási idő, ebben alapvető szerepe van a metrónak, de az expressz és gyorsbuszok forgalomba állításának is.* Szükség is van a fejlesztésre, hiszen az elmúlt évtizedekben kétszeresére nőtt a budapesti utasforgalom. A Fővárosi Tanács a gyermekintézmények fejlesztéséhez a külső kerületeknek jelentős anyagi támogatást nyújt. Az általános iskolai oktatás nagy gonddal, hogy 1980-ig 60—70 ezerrel nő a tanulók száma és a tervezett tanteremépítések sem csökkentik a zsúfoltságot. Az egy osztályteremre jutó tanulók száma a XVII., a XV. és a XVIII. kerületben a legnagyobb.

Budapest általános városrendezési terve szerint az egyközpontú város-szerkezetet fokozatosan

több központúvá kell alakítani. Ez nemcsak a zsúfolt Belvárost tehermentesíti majd, hanem pezsgő életet, világvárosi színvonalú ellátást terem a külső negyedeknek is. Hat városrészközpont bontakozik ki ezekben az években. Ebből ötnek az építése már megkezdődött: *Észak-Budán a Flórián téren, Közép-Budán a Moszkva téren és környékén, Észak-Pesten centruma az újpesti városközpont lesz, Zuglóban az Őrs vezér tere, Dél-Pesten pedig Kispest.* A hatodik: a *Móricz Zsigmond tér és környéke.*

Centrumok a város peremén

A tervszerű városfejlesztés hatására a belső és külső kerületek települési színvonalkülönbsége tovább mérséklődik. Ennek a folyamatnak legfontosabb tényezői a korszerű, komplex lakótelepek. Mert a városrészközpontok nemcsak új lakásokat jelentenek, hanem kényelmes bevásárlóhelyeket, mozi, könyvtárat, művelődési házat, eszpresszót, éttermet, tehát szórakozóhelyeket, szolgáltatásokat, és mindent, amely a családok kényelmes életéhez szükséges. Nem véletlen, hogy a Fővárosi Tanács már ebben a tervidőszakban is a kerületi fejlesztések támogatására előirányzott *összeg mintegy 80 százalékat a külső kerületeknek adja.* Ebből a pénzből például a XV., a XVII. és a XX. kerület egyenként mintegy 10—10 százalékkal részesedik.

Sokan azt tartják, Budapest minden út a Belvárosba vezet. Nem is olyan sokára ez a megállapítás már nem állja meg a helyét. Lassan átadják az ország legnagyobb bevásárló centrumát Zuglóban; hozzálatnak az Árpád-híd kiszélesítéséhez; elkészül a metró újabb szakasza; megkezdik a gyógyító munkát Dél-Pesten, Budapest legkorszerűbb kórházában; Angyalföldön egyszerre három új lakótelep építése folyik gyors ütemben —, egyre erősödnek tehát a szá-lak a Belváros és a külső negyedek között.

Kovács Ildikó